

Itämeri kuntoon – nyt!

Sirpa Pietikäinen

Itämeren suojelun tehostaminen on aihe, joka ei valitettavasti menetä ajankohtaisuuttaan: mitä EU voisi tehdä paremmin? Itämeren ekosysteemi ei kestä enää kaatopaikkana toimimista.

Itämeri on yksi maailman haavoittuvimmista merialueista. Itämeren veden pysyvä kerrostuneisuus tekee pinta- ja pohjaveden vaihtuvuuden vaikeaksi, eikä hapekkaampi pintavesi näin ollen sekoitu helposti syvempiin kerroksiin. Kerrostuneisuus syntyy, kun Pohjanmeren suolainen vesi painuu syvälle joista mereen laskevan makean veden alle. Tämän lisäksi Itämeri on suhteellisen matala merialue, jonka vesi vaihtuu äärimmäisen hitaasti.

Liikenne merellämme on vilkasta. Meri on ollut kautta historian yksi Itämeren valtioiden menestystekijöistä. Merenrantimet tarjosivat ravintoa ja meri kulkureitin tavaroille, ihmisille ja ajatuksille. Ilman merta elämämme olisi kaikin puolin köyhempää. Liikenteen lisääntyessä, ympäröivien alueiden kasvaessa kylistä metropoleiksi sekä teollisuuden ja maatalouden kehittyessä Itämeri päätyi kuitenkin valitettavan usein monenlaisen jätteen viimeiseksi lepopaikaksi.

Itämeren eläimistö ja kasvisto on kehittynyt vuosisatojen saatossa meren erityispiirteiden mukaisesti. Rehevöityminen, ympäristöjätteet... - muuttuva elinympäristö - venyttävät ekosysteemin sopeutumiskykynsä äärirajoille. Keinot Itämeren tervehtyttämiseen ovat tiedossa, nyt tarvitaan toimintaa. Mikään ekosysteemi ei veny loputtomiin, eikä Itämeri puhdistu vuodessa jos toisessakaan. Päätäväiset toimet meremme tervehtyttämiseksi eivät voi enää odottaa.

Olen keskustellut useissa yhteyksissä Itämeren suojelua edistävien toimijoiden, erityisesti John Nurmisen säätiön ja Baltic Sea Action Groupin kanssa, miten EU:n aktiivisuutta Itämeren suojelussa voitaisiin tehostaa. Säätiöt tekevät erinomaista työtä, joka ansaitsisi myös vahvempaa EU:n tukea.

Itämeren rehevöitymisen torjunnassa on panostettava erityisesti fosforipäästöjen vähentämiseen. Suuret kanalat Venäjällä Pietarin lähistöllä ja Karjalan kannaksella ovat keskeisimpiä kohteita tältä osin. Alueen suurkanaloiden lannan fosfori- ja typpivalumat ovat yksi Itämeren suuri kuormittaja. Kananlanta voitaisiin käyttää polttoaineena bioenergiälaitoksissa. Lanta voidaan käsitellä esimerkiksi Outotecin kehittämällä tekniikalla, jolla kyetään erottamaan lannasta fosfori, typpi ja vaaralliset aineet. Tällaisia ratkaisuja tulisi myös EU:n nykyistä paremmin edistää.

Mitä EU voisi sitten tehdä Itämeren hyväksi muutoin kuin kannustaa Venäjää tehokkaampiin toimiin?

EU-alueen suurin haasteemme on Puola, joka on suurin kokonaiskuormittaja. Puolan välinpitämätön ja löyhentynyt suhtautuminen Itämereen päästettäviin ravinteisiin on tällä hetkellä erityinen huolenaihe, johon EU voisi tehokkaammin puuttua.

Ongelma on Itämeren suojelukomissio HELCOM:in suosituksia löyhempi EU-sääntely. Tämä koskee erityisesti fosforia. Kun Helcomin suositusten mukaan isoimpien asutuskeskusten jätevesistä tulee puhdistaa 90 %, EU hyväksyy tätä löyhemmät rajat fosforipäästöille.

EU:n toiminta Itämeren suhteen on ollut ristiriitaista. EU:n meristrategian mukaan unionin merien tilan tulee vuoteen 2020 olla hyvä. Itämeren osalta tähän ei tulla pääsemään ilman ravinnekuormitusta koskevien sääntöjen kiristämistä ja kaikkien Itämeren valtioiden huomattavaa panostusta.

Jotta Itämeren osalta päästäisiin edes lähelle vuoteen 2020 asetettua tavoitetta, tulisi EU-lainsäädännön jätevesien puhdistusvaatimukset tiukentaa HELCOM:n suositusten tasolle. Puolan ja Venäjän piste-kuormituslähteistä on edelleen kaikkein kustannustehokkainta vähentää Itämeren ravinnekuormitusta.

EU:n tulisi siis ottaa tosissaan Itämeren rantavaltioiden HELCOM:ssa keskenään sopimat päästörajoitukset ja edellyttää omassa lainsäädännössään niiden noudattamista. Olen tehnyt komissiolle kirjallisen kysymyksen siitä, mihin toimenpiteisiin komissio ryhtyy vesipuite- ja yhdyskuntajätevesidirektiivin saattamiseksi HELCOM:n suosituksia vastaavaksi ja meristrategian tavoitteiden tehokkaaksi täytäntöönpanemiseksi. Itämeren tilan parantaminen on sekä EU:n meristrategian että Itämeri-strategian keskeinen kulmakivi.

Itämeren puhdistamiseksi tarvitaan kaikkien rantavaltioiden panostusta. EU:n roolina on asettaa riittävän kunnianhimoiset päästövähennystavoitteet. Suomen osalta omien päästöjemme vähentäminen vaikuttaa erityisesti rannikkovesiemme ja Saaristonmeren tilaan. Tekemistä riittää.

Sirpa Pietikäinen,
Euroopan Parlamentin jäsen

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).